



Reeën op een kale maïsakker.

Keutelogie

In deze vierde aflevering van de reeks **Herkennen van diersporen** komt het drukwerk van ree, edelhert, damhert en wild zwijn aan bod.

Tekst en foto's Aaldrik Pot

In tegenstelling tot bij roofdieren zien de uitwerpselen van planteneters zoals ree en edelhert er 'door de tijd' hetzelfde uit. Vanwege de beperkte hoeveelheid energie die ze uit het voedsel kunnen halen, moeten ze er veel van eten. Het gevolg mag duidelijk zijn, er wordt vaak en veel gekeuteld. De uitwerpselen liggen meestal in hoopjes bij

elkaar, vaak als losse 'bolletjes'. In het zomerhalfjaar wordt er veel meer vochtrijk voedsel gegeten en kunnen de keutels gaan samenklonteren.

De keutels van ree, damhert en edelhert zijn enigszins eivormig, meestal aan de boven- en onderzijde voorzien van respectievelijk een puntje en deukje. Dit komt

Keutels van de ree.





Keutels van het edelhert.



Edelhert in de winter.

omdat de keutels 'in strengen naar buiten worden geperst' zoals Annemarie van Diepenbeek het omschrijft in haar onvolprezen Veldgids Diersporen. De verse keutels van hertachtigen zijn over het algemeen, zwart glanzend van kleur. De drukwerken van ree, damhert en edelhert hebben naast de vele overeenkomsten, een onderscheidend kenmerk: de grootte. De keutels van reeën zijn vaak niet langer dan anderhalve centimeter, terwijl dat bij het edelhert wel ongeveer de minimumlengte is. Ze zijn ook ongeveer anderhalf keer zo dik (tot 18 mm). De uitwerpselen van het damhert zitten daar qua afmeting tussen in.

Reeënkeutels zijn eigenlijk overal wel te vinden, maar een hoge trefkans is er in de buurt van slaapplaatsen of langs de vaste wissels. Het voorkomen van edelherten is vooralsnog voorbehouden aan gebieden als de Oostvaardersplassen en de Veluwe. Damherten leven in grotere aantallen vooralsnog alleen in de duinen bij Haarlem en op Walcheren. Af en toe wordt elders

een ontsnapt exemplaar aangetroffen dat zich overigens prima kan redden. Het blijft dus opletten.

Het drukwerk van deze soorten is te verwarren met die van geiten en schapen, maar na enige oefening zijn de keutels wel van elkaar te onderscheiden. Schapen en geiten produceren over het algemeen meer ronde of juist langwerpige keutels, zonder de specifieke 'deuk en punt'. Dit is nogal afhankelijk van het soort schaap of geit. De grote hoeveelheid aan uitwerpselen bij elkaar zijn vaak een goed kenmerk om vast te stellen dat het om sporen van landbouwhuisdieren gaat.

Het wild zwijn is dat andere hoefdier waarvan op steeds meer plaatsen in Nederland de vondst van uitwerpselen een eerste aanwijzing van hun aanwezigheid is. Ze zijn weliswaar erg variabel van vorm, consistentie en kleur, maar vormen vaak een samengeklonterd geheel. Vaak zijn daarin afzonderlijke afgeplatte bollen van 3 tot 5 centimeter lang te onderscheiden. Meestal

zijn er in de keutels restanten van insecten te herkennen, iets wat bij hertachtigen niet voorkomt. Ook de geur is, in verse toestand, nogal anders dan bij ree en edelhert. Waar die keutels vaak nauwelijks een specifieke geur hebben, stinken de uitwerpselen van het wild zwijn – en vooral die van de mannetjes – een uur in de wind. In het najaar bevatten de keutels vaak restanten van beukenootjes en eikels. De keutels zijn dan veel bruiner van kleur en anders van structuur.

Gemakkelijke vindplaatsen van wilde zwijnenkeutels zijn onder meer de wroetplekken. In gebieden waar wilde zwijnen in lage dichtheden voorkomen of in voedselrijkere systemen zoals moerasgebieden, is deze relatie minder duidelijk omdat de zwijnen hier meer 'voor de vuist weg eten' en het aantal grote wroetplaatsen lager is. In Drenthe bijvoorbeeld leven in diverse gebieden solitaire zwijnen die nauwelijks sporen achterlaten.

Wild zwijn. Foto Richard Witte van den Bosch



Mastkeutels van het wild zwijn.



'Gewone' keutels van het wild zwijn.

